

Datum
2019-10-28

Diarie nr
5.0-1906-0459

Ert datum

Er beteckning
U2019/02263/UH

Vår referens
David Bendz

Utbildningsdepartementet
u.registrator@regeringskansliet.se
10333 Stockholm

Yttrande

Inbjudan att inkomma med synpunkter på regeringens forskningspolitik

Statens geotekniska institut (SGI) är tacksam för möjligheten att inkomma med synpunkter inför utformningen av regeringens forskningspolitik.

Sammanfattning

SGI övergripande synpunkt är att regeringens forskningspolitik tydligare bör kopplas till de utmaningar som genomförandet av de globala hållbarhetsmålen och uppfyllande av Parisavtalet innebär samt de nationella klimatpolitiska målsättningarna. SGI stödjer den forskningsagenda för hållbart samhällsbyggande (2018) som Formas har tagit fram i bred samverkan med många intressenter och förordar en fortsatt långsiktig finansiering av denna agenda.

Globalt och i Sverige måste vi utveckla mer hållbara strategier för hur vi använder vår mark, både i samband med urban utveckling, primär sektor, rekreation, natur- och kulturvärden. IPPC:s senaste specialrapport: *Climate change and land* beskriver kunskapsläget och behovet av åtgärder på kort och lång sikt.

- **SGI anser att man vid utformning av forskningspolitiken måste uppmärksamma att hållbar markanvändning är nödvändigt för att nå de globala hållbarhetsmålen, målsättningen om att bli världens första fossilfria välfärdsnation och för en klimatanpassad bebyggelse och infrastruktur.**

Agenda 2030-delegationen trycker i sitt slutbetänkande på vikten av samverkan, tvärdisciplinära perspektiv samt myndigheternas perspektiv för forsknings- och innovationsbehov i relation till Agenda 2030. SGI stödjer detta och vill speciellt lyfta fram FoU-myndigheternas roll som kunskapsmäklare och för samhällsnyttig forskning.

- **SGI anser att FoU-myndigheternas roll i det nationella forskningslandskapet behöver tydliggöras och förstärkas för att förbättra förutsättningar för utmaningsdriven forskning och innovation.**

1. Hållbar markanvändning

Globalt och i Sverige måste vi utveckla mer hållbara strategier för hur vi använder vår mark, både i samband med urban utveckling, primär sektor, rekreation, natur- och kulturvärden. IPPC:s senaste specialrapport: *Climate change and land* beskriver kunskapsläget och behovet av åtgärder för en mer hållbar nyttjande och användning av de globala markresurserna på kort och lång sikt. Mänskligheten påverkar globalt mer än 70% av den isfria landytan. Det är angeläget att uppmärksamma att planering av markanvändning kan utvecklas till ett mycket effektivt verktyg för att uppfylla de globala hållbarhetsmålen, Parisavtalet, Sendairamverket, klara behoven av ett ökat bostadsbyggande, energiförsörjning, klimatanpassning av bebyggelse och infrastruktur samt för att säkerställa önskade ekosystemtjänster.

Byggsektorn är en av Sveriges största näringsgrenar och den byggda miljön med bostäder, kulturhistoriska byggnadsverk, vägar, järnvägar samt andra anläggningar och lokaler utgör tillsammans omkring hälften av Sveriges samlade nationalförmögenhet (Sveriges Byggindustrier, 2015). Ett stort behov av bostadsbyggande innebär ett högt exploateringstryck i urbana områden och kustnära lägen. Den fysiska planeringen har avgörande betydelse för hur robust och flexibelt samhället är att möta de konsekvenser som ett föränderligt klimat för med sig. Inom samhällsbyggnad och fysisk planering medför dagens beslut konsekvenser på lång sikt, och vi måste planera så att strukturerna anpassas till föränderliga fysiska förutsättningar. Vi behöver anpassa våra städer och byggnader till att klara av högre temperaturer och förändringar i nederbörd. En del kustnära samhällen och infrastruktur i södra och mellersta Sverige kommer att vara mycket utsatta vid höjningen av havsnivån. Det kan leda till stora skadekostnader och att natur- och kulturvärden helt förloras. En del kustnära områden är redan idag olämpliga för boende och byggnation. Ytterligare markområden är i behov av omfattande förebyggande och anpassade åtgärder för att vara lämpliga för boende och byggnation. I Sverige finns idag ca 80 000 misstänkt förorenade områden, varav ca 1 800 av dem bedöms utgöra en mycket stor risk för människors hälsa och miljön. För varje exploateringsalternativ kommer byggkostnader utgöra en viktig del i beslutsfattandet men även värdet av de ekosystemtjänster som marken tillhandahåller behöver synliggöras och integreras i beslutsfattandet för att inte viktiga värden ska gå förlorade.

Trycket på våra markresurser är stort och markanvändningen måste tillgodose många olika samhällsintressen. Tvärdisciplinär forskning och innovation krävs för att hantera målkonflikter och stödja omställningen till ett hållbart samhälle.

Synpunkt: SGI anser att hållbar markanvändning är en förutsättning för att nå de globala hållbarhetsmålen, målsättningen om att bli världens första fossilfria välfärdsnation och för en klimatanpassad bebyggelse och infrastruktur. SGI anser att tvärvetenskaplig forskning inriktad mot teori, processer och styrmedel för hållbar markanvändning måste prioriteras i den kommande forskningspolitiken. SGI anser att detta är avgörande för att hanteras målkonflikter och utveckla hållbara lösningar och strategier för bl.a klimatmål, hållbara städer, energiförsörjning, en giftfri miljö, matproduktion, dricksvattenförsörjning, klimatanpassning, samhällets resiliens och för att säkerställa Sveriges fossilfria konkurrenskraft.

2. FoU-myndigheternas roll i det nationella forskningslandskapet

Det förs en allmän forskningspolitisk debatt om nytta och användbarhet kopplade till ökade krav på att resultaten från forskningen skall komma till gagn, nyttiggöras och bidra till lösningar på de stora samhällsutmaningarna. Agenda 2030-delegationen trycker i sitt slutbetänkande på vikten av utmaningsdriven forskning och innovation i samverkan mellan myndigheter, lärosäten, näringsliv och andra samhällsaktörer. Delegationen påpekar också vikten av samverkan, tvärdisciplinära perspektiv samt myndigheternas perspektiv för forsknings- och innovationsbehov i relation till Agenda 2030. SGI stödjer detta och vill speciellt lyfta fram FoU-myndigheternas roll i samhällsnyttig forskning:

- FoU utgör ett viktigt stöd för myndigheternas uppgifter och myndighetsutövning. Den FoU som initieras och bedrivs av FoU-myndigheter¹⁾ har till syfte att bredda och fördjupa kunskapen inom myndighetens ansvarsområde, lösa verksamhetsnära problem och bidra med vetenskapligt stöd för de rekommendationer och den vägledning som ingår i myndighetens uppdrag.
- FoU-myndigheter besitter en unik insyn i kunskapsbehovet inom myndighetens verksamhetsområde och är viktiga som kunskapsmäklare genom styrning för att möta samhällsbehov, samt sprida och implementera FoU-resultat. Den FoU som bedrivs vid myndigheterna, ofta i samverkan med akademien, är därför ett viktigt komplement till den forskning som finansieras genom direkta statsanslag till universitet, högskolor och forskningsinstitut, respektive via forskningsråden. Flera FoU-myndigheter tillhandahåller också unik infrastruktur för forskning. Inom flera kunskapsområden är det myndigheter som i sina instruktioner har huvudansvaret för att utveckla den nationella kompetensen inom området. Finansieringen av denna FoU sker genom särskilt anslag och/eller genom att söka forskningsmedel från de statliga forskningsråden.

Synpunkt: SGI anser att FoU-myndigheternas roll i det nationella forskningslandskapet behöver tydliggöras och förstärkas för att skapa förutsättningar för utmaningsdriven forskning och innovation. Exempel på lyckade satsningar och initiativ som utnyttjar potentialen i att samverka med berörda myndigheter är:

- De strategiska innovationsprogram som finansieras av Vinnova, Energimyndigheten och Formas.
- Myndighetsgemensamma färdplaner för att nå miljömålen och som även beskriver kunskaps- och FoU-behov.

SGI anser att man i forskningspolitiken ska ge förutsättningar för att fortsätta och utveckla denna typ av satsningar.

¹⁾Nätverket för forskande myndigheter <https://www.vr.se/analys-och-uppdrag/forskning-for-en-klokare-varld/natverk-for-forskande-myndigheter.html>

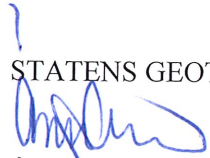
Datum
2019-10-28

Diarie nr
5.0-1906-0459

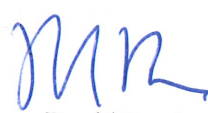
Beslut

Beslut i detta ärende har tagits av generaldirektör Åsa-Britt Karlsson efter föredragning av Forskningschef David Bendz, som tillsammans med forskningssamordnarna Christel Carlsson och Hjördis Löfroth handlagt ärendet.

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT

Åsa-Britt Karlsson
Generaldirektör

David Bendz
Forskningschef